

NS-folk og en ny runde om rettsoppgjøret

Av Inger-Cecilie Stridsklev,
Skien

Professor Ole Kristian Grimnes hadde 28. september en kronikk om det norske etterkrigsoppgjøret, med flere gode ansatser til å ta opp en dialog som ble brutt for over 60 år siden. Han melder til og med interesse for at de som ble rammet av rettsoppgjøret slik de oppfatter det, skal spørres om sine erfaringer i etterkrigstiden.

Grimnes mener at medlemmer av Nasjonal Samling har stivnet i sine syns-

punkter og fremfører en selektiv apologi. Kan dette ha sammenheng med at deres argumenter for at det var NS-folk som virkelig hadde nasjonal holdning, og som ved sin uegennyttige innsats sørget for at Norge kom såpass godt gjennom okkupasjonstiden, aldri er blitt møtt?

Det er å håpe at Finn Thranas bok «Vi ville et land som var frelst og fritt» utløser debatt. Er Grimnes sikker på at hans egne synspunkter ikke også representerer en selektiv apologi?

Oppfatningene til de to

parter i Norge fra den annen verdenskrig er gjensidige. Som blant annet Baard Borge har påpekt, rettet motstandsarbeidet i Norge seg hovedsakelig mot NS-folk. NS-folkene oppfatter det slik at motstandsarbeidet derved ble i tyskernes interesse. Tyskerne ble snart lei av NS-myndighetenes stadig forsvar av Norges og alle nordmenns interesser.

NS-folk har oppfattet at de er dømt for landssvik. De har stort sett ikke oppfattet at de er dømt for eget svik eller at hensikten med oppgjøret var rettferdighet. NS-

folk mener de ble fradømt stemmeretten og hindret i å komme til orde for at de sosialistene som i motsetning til NS-folk flest var internasjonister, skulle slippe å bli stilt for riksrett fordi de hadde lagt landet åpent for invasjon. Det siste NS-folk forbinder med etterkrigsoppgjøret er rettferdighet.

Når kritikken av etterkrigsoppgjøret ikke har slått igjennom, skyldes det at den i liten grad er kommet til og blitt hørt. Parolen til dem som har ansvaret for etterkrigsoppgjøret var «ro omkring rettsoppgjøret».

Prost Christie tok det som en selvfølge da innstillingen fra Landssvikutvalget av 1955 ble diskutert i Stortinget at andre NS-folk måtte regne med represalier fordi noen av deres talsmenn «ikke tjente sin egen sak ved å holde gående ond sinnet og infam agitasjon mot det samfunn som de skulle opptas i».

I etterkrigstiden ble slik kritikk straffet og hindret i å nå frem, uavhengig av hvem den kom fra. Eksempler på dette er Milorg-sjefen i Oslo, O.H. Langeland med sine bøker «Dømmer ikke», og

«For at I ikke skal dømmes». Et annet er Samfundspartiet med leder Dybwad Brochmann. Deres blader ble inndratt eller hindret solgt, og Brochmann selv ble dømt for landssvik. Slik forsvant dette partiet. Samfundspartiet har markert seg som det eneste partiet som stemte mot steriliseringsloven.

Grimnes kan ikke vente at NS-folk skal ha tillit til mennesker som ikke vil lytte til hvorfor medlemmer av Nasjonal Samling mener at folk som kaller dem nazister eller landssvikere eller som

vedkjenner seg et terkrigsoppgjøret, fortsatt er uverdige den tillit den norske almenhet fradømte seg i etterkrigsoppgjøret.

De vil neppe anta at slike mennesker ønsker å vite om forholdene i norske etterkrigsleirer. Der opplevde NS-folk at deres landsmenn i gjerning tok etter tyskerne, slik at forholdene i norske konsentrasjonsleirer aldri var verre enn sommeren 1945. Der lærte medlemmene av Nasjonal Samling at deres nasjonale holdning hadde vært overdreven.

App.m. 9/10.01

